

Porkuni vennatapulahingu aastapäeval kõnelesid lood

Läinud laupäeval möödus 75 aastat sellest traagilisest päevast, mil Porkuni väljadel sattusid vastamisi Vene ja Saksa mundris eesti mehed. Ühel neist meestest oli võimalus aastapäevale pühendatud ajalookonverentsil jutustada lühidalt oma lugu.

KRISTI EHRlich

kristi.ehrlich@virumaateataja.ee

Selle loo jutustamiseks kasutas ta Eesti Kirjanike Liidu esimehe Tiit Aleksejevi abi, kes konverentsile kogunenutele näitas 1938. aastal Narvas tehtud fotot ja tutvustas fotol kujutatud isikuid. "Siin on minu vanaema, kes oli Kreenholmi kangur, ja minu vanaisa. Vanaisa kõrval on noormees, kes puhkab Vistla ühishauas, ja täna (21. septembril – toim.) on tema viimane elupäev," kõneles Aleksejev oma onust.

Aleksejev rääkis, et kui sõda algas ja onu mobiliseeriti, oli vanaisa lohutanud abikaasat ning öelnud, et Eesti legioon on selline paraadüksus, mida lahingusse ei saadeta. "Ma ei tea, kas vanaema teda uskus või mitte, aga ise ta seda juttu kindlasti ei uskunud, sest ta oli sõda näinud," märkis Aleksejev.

Onu jäigi sõjas kadunuks ja vanaema piinas see elu lõpuni. Ja mida vanemaks sai Aleksejevi isa, seda rohkem painas see ka teda. Aleksejevi pere on üks neist, kellel on põhjust tänulik olla kahele naisterahvale, Asta Lepikule ja Helju Lepale, ning Väike-Maarja muuseumile, kelle eestvedamisel anti välja raamat "Eesti mehed sõjatuules", kus on nimekiri Vistla ühishauda maetutest, üks neist Tiit Aleksejevi onu.

"See tõi väga suure kergenduse isale ja mulle," märkis Tiit Aleksejev, keda ajendasid need sündmused 2010. aastal kirju-

75 aasta möödumist vennatapulahingust meenutati Vistla memoriaalis leinatalituse ja pargade asetamisega.

2 X AIN LIIVA

21. 09. 1944

Surma ees oleme kõik võrdsed, ka siis, kui kanname eri mundreid.

PEETER PAENURM
1. jalaväebrigaadi kaplan

tama Porkuni lahingu teemalist näidendit "Leegionärid" ja 2014. aastal näidendit "Imede aasta".

Lugusid vennatapulahingust, selle uurimisest ja jäädvustamisest kõneldi teisigi. Talupidaja Hanno Tamm, kelle elu on suuresti möödunud Porkuni lahingule pühendudes, ütles, et nüüd viimaks on langenute mälestus väarikalt jäädvustatud. Selleks on tulnud aga käia pikk keeruline tee.

1989. aastal Väike-Maarja Muinsuskaitse Seltsi ja Tam-

salu sõjaveteranide korrastatud ühishauale paigaldatud vaskristid purustas Nõukogude armee juba järgmisel aastal. 1992. aastal avati uued vaskristid, mis hakkasid aga metallivargaid ahvatlema.

2005. aastal otsustasid toonane Tamsalu vald ja kultuuriministeerium rajada Vistla külla endise ühishaua kohale langenud sõjameeste kalmistu, kuhu sängitati Porkuni lahingus langenute, samal päeval Kullengal hukkunud viie ja veel mõne eesti sõjamehe säilmed.

2008. aastal valmis memoriaali monumendiosa ja memoriaal avati pidulikult 21. septembril 2008. aastal.

Sellesama memoriaali jalamile ja Loksa vennaskalmistule asetati läinud laupäeval peetud leinatseremoonial pärjad. "Kõige olulisem on, et ka need võitlused, mida on meie esivanemad pidanud, oleksid meile südames kallid. Surma ees oleme kõik võrdsed, ka siis, kui kanname eri mundreid," lausus 1. jalaväebrigaadi kaplan Peeter Paenurm.